

**การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
สำหรับโรงเรียนร่มโพธิ์ทองธรรมวิทย์***
**THE DEVELOPMENT OF LEARNING SKILLS FOR 21st THE CENTURY
IN ROOMPOTHONG DHAMMAWIT SCHOOL**

ระพีพัฒน์ หาญโสภณ

Rapeepat Hansopa

พระมหาศุภชัย ศุภกิจใจ

Phramaha Suphachai Subhakicco

ประยุทธ์ ชูสอน

Prayuth Chusorn

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Mahamakut Buddhist University Isan Campus, Thailand

E-mail: phat@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงจากการดำเนินงานวิจัยในแต่ละขั้นตอน องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น ประสพการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และเพื่อนำเสนอผลการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนร่มโพธิ์ทองธรรมวิทย์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกลุ่มเป้าหมาย เลือกแบบเจาะจงโดยใช้เกณฑ์พิจารณาจากความต้องการจำเป็นที่จะพัฒนา ได้แก่ ครูและบุคลากร จำนวน 10 รูป/คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 41 รูป รวมกลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น 51 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามปลายเปิด แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบตรวจสอบหรือบันทึก การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ใน 2 วงจร 10 ขั้นตอน และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำมาวิเคราะห์ร่วมกันเป็นระยะ ๆ ทั้งเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ นำเสนอในรูปแบบอิงแนวคิดเชิงวิพากษ์ ผลการวิจัย พบว่า การเปลี่ยนแปลง องค์ความรู้ใหม่ และประสพการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น คือ เปลี่ยนจากเน้นครูเป็นศูนย์กลางเป็นเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปลี่ยนการสอนเป็นการจัดการเรียนรู้ เปลี่ยนจากเน้นเนื้อหาเป็นเน้นกระบวนการเรียนรู้ เปลี่ยนจากเน้นบอกความรู้เป็นเน้นฝึกทักษะ เปลี่ยนบทบาทครูที่มีหน้าที่สอน เป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกในการจัดกระบวนการเรียนรู้ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศ การเลือกใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี และสำหรับผลการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า มีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียน ผู้สอน เนื้อหาวิชา และส่วนสำคัญที่

---

* Received 24 August 2020; Revised 10 November 2020; Accepted 13 November 2020

ส่งผลให้เกิดการพัฒนา คือ กลวิธีในการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ ซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม เนื้อหาวิชา เวลา และกลุ่มเป้าหมาย (ผู้เรียน)

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะ, การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21, โรงเรียนร่วมโพธิ์ทองธรรมวิทย์, โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

Abstract

The objectives of this research article were: to study the results of the changes from the research operations at each stage knowledge emerging learning experiences that occur, and to present the development of learning skills in the 21st century Romphothongthamwit School. a participatory workshop research methodology. specific audiences. select specific the criteria for the necessary requirements to develop are: teachers and staff 10 people. secondary school students 1st - 6th 41 people, including 51 people. research tools include open-ended queries, scaling queries, observation, interviews, and audit or log. data collection from operations, activities in 2 10 - phase cycles, and data analysis are used periodically, both qualitatively and quantitatively. presented in a critical concept. The results showed that: changes new knowledge and learning experience is the result of the transition from teacher - centered to student - centered. Turn teaching into learning management change from focusing content to focused learning process switch from emphasis to knowledge to focus on skill training. change the role of a teacher whose teaching role is a non-teaching teacher. building a community of learning, creating an atmosphere the selection of modern technology, good interaction, and 21st century learning skills development results showed a relative composition between learners. Instructors the key parts that result in the development are the strategies for teaching or learning management, depending on the purpose of the activity. subject content, time and audience (Learners)

Keywords: The Development, Learning Skills in the 21st Century, Rompho Thongthamawit School, Buddhist Scripture School

บทนำ

จุดมุ่งหมายพื้นฐานทางการศึกษา คือ การเรียนรู้เพื่อเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกตามยุคสมัยได้อย่างมีคุณภาพ เมื่อสังคมเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางการศึกษา

เปลี่ยน นักวิชาการหลายท่านเห็นตรงกันว่า หากยังหลงติดอยู่กับสิ่งเก่าที่เคยใช้ได้ผลในยุคเก่า ย่อมส่งผลให้การเรียนรู้ของผู้เรียนไม่สอดคล้องกับโลกที่เป็นจริงทั้งในปัจจุบันและในอนาคตที่จะยิ่งเข้มข้นขึ้นนั้น (วิโรจน์ สารรัตน์, 2556) ซึ่ง ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีในยุคปัจจุบันส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นมิติใหม่ของวงการศึกษาศึกษา (สุคนธ์ สิทธิพานนท์, 2558) ดังปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการเรียนรู้ ว่าเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาขึ้นโดยตัวบุคคลอันเป็นผลมาจากการได้รับความรู้หรือประสบการณ์จากการจัดการศึกษาหรือกิจกรรมในชีวิตที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะหมวด 4 ว่าด้วยแนวทางการจัดการศึกษาในมาตรา 22 ถึง มาตรา 30 ที่เน้นให้สถานศึกษาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557) และในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ตามปฏิญญาว่าด้วยการจัดการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ (UNESCO) 4 ด้าน คือ 1) การเรียนรู้เพื่อรู้ทุกสิ่งอย่าง (Learning to know) 2) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติ (Learning to do) 3) การเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิต (Learning to with the others) และ 4) การเรียนรู้เพื่อให้รู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ (Learning to be) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Learning Skills) กลายเป็นตัวชี้วัดใหม่ทางการศึกษา การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนสำหรับพระภิกษุสามเณรที่ผ่านมามีประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวคิดข้างต้นที่สำคัญอยู่หลาย ๆ ประเด็น ไม่ว่าจะเป็นในด้านคุณภาพ และมาตรฐานในการจัดการศึกษาที่ยังไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคมในวงกว้าง ความไม่ชัดเจนของการจัดการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับบริบทที่ควรจะเป็นอย่างแท้จริง ความมีประสิทธิภาพของระบบการดำเนินการด้านการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนรู้ที่ยังไม่มีทิศทางการพัฒนา อีกทั้งยังขาดความชัดเจนในการสร้างเอกภาพด้านการบริหารให้กับกลุ่มโรงเรียน และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้เพื่อการสร้างศาสนทายาทที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ยังไม่ได้มีการกำหนดให้มีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมมากนัก จะมีเพียงการดำเนินงาน ตามกรอบแนวปฏิบัติของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นสำคัญ และโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไม่มียุทธศาสตร์การพัฒนาที่เด่นชัด พอที่จะเป็นแนวทางของการจัดการเรียนรู้ในบริบทพื้นที่นั้น ๆ (พระมหาธีรเพชร อธิเวที, 2558) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนร่มโพธิ์ทองธรรมวิทย์ มีปัญหาด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนา ได้แก่ 1) ครูยังคงยึดวิธีการสอนแบบเดิม พยายามสอนเนื้อหาให้มากขึ้น ใช้เวลาสอนมากขึ้น เพื่อหวังให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น ทำให้เด็กต้องใช้เวลาเรียนในห้องเรียนมาก 2) การจัดการเรียนรู้ที่

ไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้นักเรียนท่องจำตามตำรา และจดบันทึก 3) สื่อการสอนที่มีเพียงหนังสือ หรือตำรา อาจตอบสนองการรับรู้และความต้องการของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ไม่เต็มที่ 4) จำนวนครูไม่เพียงพอ สอนไม่ตรงกับคุณวุฒิ 5) ครูขาดทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ 6) แหล่งเรียนรู้ไม่เพียงพอ ไม่หลากหลาย ไม่ตอบสนองความต้องการจำเป็น 7) ครูผู้สอนส่วนหนึ่งเป็นครูที่เกษียณอายุราชการแล้วอาสาสอน ยังคงสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง ไม่ปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีสอนที่เหมาะสม มีเจตคติการใช้สื่อการสอนว่าทำให้ยุ่งยาก จึงไม่เลือกใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 8) ครูพระที่มีคุณวุฒิด้านเปรียญธรรม และสาขาวิชาอื่น ที่ไม่ใช่สาขาวิชาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน หรือไม่ตรงกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนด และเพิกขบการศึกษาในระดับปริญญาตรีมานั้น ยังขาดประสบการณ์ ขาดความเชี่ยวชาญ ในการสอนทั้งสมรรถนะทางวิชาการ วิชาชีพ 9) ครูขาดความเข้าใจในการใช้หลักสูตร และการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ 10) ครูขาดความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ด้วยสภาพปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้น การแสวงหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาก็สอดคล้องกับบริบท ผู้วิจัยเห็นว่า การนำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ซึ่งเป็นการวิจัยที่มีรูปแบบเน้นความเป็นศาสตร์เชิงวิพากษ์ (Critical science) การบูรณาการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่การระบุสภาพประเด็นปัญหา การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น และร่วมศึกษาแนวทางการพัฒนา ตลอดจนร่วมดำเนินกิจกรรม ร่วมสะท้อนผลการพัฒนาโดยยึดหลักประชาธิปไตย ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อนำผลไปสู่การปฏิบัติที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามบริบทของโรงเรียนเป้าหมาย โดยมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น และเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในขับเคลื่อนทุกขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาจากสภาพจริงที่ส่งผลให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ (วิโรจน์ สารรัตน์, 2558)

ดังนั้น การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนร่มโพธิ์ทองธรรมวิทย์ เป็นการวิจัยที่ก่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีระบบ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ (Learning by doing) ที่มุ่งปรับปรุงพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ การสะท้อนผล และการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอนที่ผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยต้องถอดบทเรียนสร้างองค์ความรู้ และนำไปสู่การตั้งคำถามใหม่ การทดลองปฏิบัติให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด หรือเป็นเหตุเป็นผลของปัญหาใหม่ และเพื่อเพิ่มหรือปรับปรุงการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดในลักษณะเกลียวสว่าน (วรรณดี สุทธิธาร, 2560) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนร่มโพธิ์ทองธรรมวิทยานั้น เป็นวัฏจักรของการพัฒนาอย่างเป็น

ระบบ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ หรือพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ครู และบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง สถานศึกษาแห่งอื่น ๆ สามารถนำองค์ความรู้หรือผลการวิจัยไปศึกษา ทบทวน สร้างชุมชน หรือเครือข่ายทางวิชาการ ให้พึ่งพาตนเองหรือพัฒนาดตนเอง ในด้านการ จัดการเรียนรู้ให้เกิดความก้าวหน้า และมีคุณภาพเหมาะสมกับบริบทสถานศึกษาของตนเองได้ สอดคล้องกับเหตุการณ์ การเปลี่ยนแปลง หรือสภาพการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงจากการดำเนินงานวิจัยในแต่ละขั้นตอน องค์ความรู้ ใหม่ที่เกิดขึ้น ประสพการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ในตัวบุคคล กลุ่มบุคคล และโรงเรียน จากการ วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
2. เพื่อนำเสนอผลการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนร่มโพธิ์ ทองธรรมวิทย โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ดำเนินการวิจัย 2 วงจร 10 ขั้นตอน ดังนี้ วงจรที่ 1 ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ (Preparation) ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน (Planning) ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติ (Acting) ขั้นตอนที่ 4 การสังเกต ผล (Observing) ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผล (Reflecting) วงจรที่ 2 ขั้นตอนที่ 6 การวางแผน ใหม่ (Re - Planning) ขั้นตอนที่ 7 การปฏิบัติใหม่ (Re - Acting) ขั้นตอนที่ 8 การสังเกตผล ใหม่ (Re - Observing) ขั้นตอนที่ 9 การสะท้อนผลใหม่ (Re - Reflecting) ขั้นตอนที่ 10 การ สรุปผล (Conclusion) เป็นรูปแบบการวิจัยที่เน้นความเป็นศาสตร์เชิงวิพากษ์ (Critical Science) มีลักษณะเป็นการพรรณนา หรือบรรยายเชิงวิพากษ์ (Critical Description) การ วิจัยที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่มบุคคล และระดับโรงเรียน เป็นการ เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงตามหลักการเรียนรู้จากการกระทำ (Learning By Doing) เป็นการ พัฒนาองค์ความรู้ฐานรากจากการกระทำ (Grounded Knowledge From Doing) (วิโรจน์ สารรัตน์, 2558)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ได้ร่วมกันดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ตนเองรับผิดชอบ โดยเริ่มจากการปฏิบัติภาคสนามระหว่างวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 ถึง วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2561 (แบ่งออกเป็นสองภาคเรียน) ผู้ร่วมวิจัยเป็นผู้บริหาร ครู และ บุคลากรที่ปฏิบัติงานประจำโรงเรียน จำนวน 10 รูป/คน และนักเรียน จำนวน 41 รูป รวม 51 รูป/คน ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีหลักเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็น โรงเรียนที่มีความต้องการที่จะพัฒนา และประสบปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ 21

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือตามแนวคิดของ Mills ซึ่งจำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) แบบสังเกต (Observation Form) 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) และแบบสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group Interview) 3) แบบตรวจสอบหรือบันทึก (Examining/Records) (Mills, G. E., 2007) และแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert's Five Rating Scale) (Likert, R., 1967) โดยผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย จำนวน 10 รูป/คน สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัย โดยนำข้อสรุปที่ได้จากการสะท้อนผลร่วมกันมา วิเคราะห์จำแนกจัดกลุ่ม ตรวจสอบความถูกต้อง การใช้ถ้อยคำภาษามีความเหมาะสม และสื่อความหมายที่ตรงกับสิ่งที่ต้องการจะสอบถาม ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ในแต่ละกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละขั้นตอนนั้น ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกันเป็นระยะ ๆ เขียนและนำเสนอรายงานการวิจัยในรูปแบบอิงแนวคิดเชิงวิพากษ์ (Critical approach) แสดงหลักฐานประกอบ ทั้งข้อมูล สถิติ ภาพถ่าย เอกสาร หรืออื่น ๆ ถึงสิ่งที่ได้ร่วมกันคิดร่วมกันปฏิบัติ และวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณด้วยค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อให้เป็นข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมาย หรือแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ผลการวิจัย

1. การเปลี่ยนแปลงจากการดำเนินงานวิจัยในแต่ละขั้นตอน องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น ประสพการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ในตัวบุคคล กลุ่มบุคคล และโรงเรียน จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนร่มโพธิ์ทองธรรมวิทย์ ได้ดำเนินไปอย่างมีขั้นตอน เป็นระบบ และมีทิศทาง มีเป้าหมาย มีส่วนร่วม เนื่องจากเป็นรูปแบบการวิจัยที่มุ่งเน้นความเป็นประชาธิปไตย และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน ความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายก่อให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่เห็นอกเห็นใจ การดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน การสร้างความผูกพันที่เข้มแข็ง การร่วมทุกข์ร่วมสุขต่อสู้เพื่อก้าวไปด้วยกัน เรื่องราวประสบการณ์ ถูกหลอมรวมเป็นความรู้สึกที่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติร่วมกัน สร้างการตื่นตัวในการทำงานเป็นทีม และตื่นตัวที่จะขับเคลื่อนพัฒนาแก้ปัญหาเพื่อนำไปสู่เป้าหมายเดียวกัน การมีส่วนร่วมในกระบวนการทุกขั้นตอน ทั้งการร่วมปฏิบัติ และร่วมสะท้อนผล เป็นกระบวนการที่ไม่มีการตัดสินทุกคนมีเสรีภาพทางความคิด ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องที่ทำให้การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนร่มโพธิ์ทองธรรมวิทย์ เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยและผู้

ร่วมวิจัยได้สรุปรวบยอด เพื่อสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ 10 ประการของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

การเรียนรู้แบบเดิม	องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น/การเรียนรู้แบบใหม่
เน้นครูเป็นศูนย์กลาง	เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
การสอน	การจัดกระบวนการเรียนรู้
เน้นครูถ่ายทอด บอกความรู้	เน้นกระบวนการสร้างสถานการณ์ปัญหา ลงมือปฏิบัติ
บรรยายสาธิต	แก้ปัญหา ทำงานเป็นทีม
เน้นเนื้อหา เน้นท่องจำ	เน้นกระบวนการเรียนรู้อย่างมีเป้าหมาย
เน้นบอกความรู้	เน้นกระบวนการฝึกทักษะ และศึกษาเนื้อหาความรู้เป็น
	การเรียนรู้อย่างมีเป้าหมาย เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่
	เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริง และสามารถสร้างอาชีพได้
บทบาทครูที่มีหน้าที่สอนหนังสือ	ครูเป็นโค้ช ผู้ออกแบบการเรียนรู้ และผู้อำนวยความสะดวก
การพัฒนาตนเองที่เกิดจากการ	การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ PCL
อบรม ต่าง ๆ ประชุม รับฟังการ	การเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ SLC
บรรยาย	
บรรยากาศสภาพแวดล้อม	การสร้างบรรยากาศสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อ
ภายในห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ที่	กระบวนการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต
ไม่หลากหลาย	
เทคโนโลยีไม่ทันสมัย และไม่	ห้องเรียนอัจฉริยะ สนับสนุนให้ครูประยุกต์ใช้สื่อ
สามารถใช้งานได้อย่างเต็ม	เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มี
ศักยภาพ	ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
เรียนเพื่อแข่งขัน จัดอันดับ	การเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ช่วยเหลือแบ่งปัน
	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์เชื่อมโยง
	ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ผู้เรียนกับครู ครูภายใน
	สถานศึกษาเดียวกัน หรือต่างสถานศึกษา ระหว่าง
	สถานศึกษา และสถานศึกษากับชุมชน การเรียนรู้อย่าง
	สร้างสรรค์ และกระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ทำ
	ให้ผู้เรียน และครูค้นพบความรู้ใหม่ สร้างสรรค์ความรู้
	ใหม่ และสร้างนวัตกรรมใหม่

จะเห็นได้ว่า ความรู้ใหม่ที่ได้จากการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนร่วมโพธิ์ทองธรรมวิทยานั้น ถือว่าเป็นผลจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นผลจากการรวบรวมข้อมูล และสารสนเทศที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน เมื่อนำมาเชื่อมโยงกันจึงก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งความรู้ใหม่ที่ได้รับนี้หากเชื่อมโยงกันอย่างหลากหลาย และใช้ประโยชน์ได้ต่อไป จะเป็นภูมิปัญญา เพื่อการเผยแพร่ไปยังแหล่งอื่น ๆ ต่อไป

สำหรับการเปลี่ยนแปลงจากผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนที่เกิดขึ้นจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัย ได้ดำเนินการในที่นี่ ประกอบด้วย 2 วงจร 10 ขั้นตอน ทั้งนี้เพื่่อมุ่งสร้างกระบวนการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์กรและเพื่อสนับสนุนเสริมภาพสร้างพื้นที่ประชาธิปไตยให้เกิดขึ้น โดยมีผู้วิจัยเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ด้วยกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันเป็นทีม ที่มีเป้าหมายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ส่งผลให้ผู้ร่วมวิจัยมีความตื่นตัวร่วมกันตั้งคำถาม สร้างเครื่องมือที่หลากหลายที่ได้จากกระบวนการวิพากษ์ การสะท้อนผลการเรียนรู้ ซึ่งจะเห็นได้ว่า องค์ความรู้ที่เป็นหลักการในการปฏิบัติ คือ 1) ทุกคนมีความสามารถในการคิด และปฏิบัติงานร่วมกันทั้งนี้เพื่อการแก้ไขปัญหา และพัฒนาร่วมกัน 2) ความรู้ในปัจจุบัน และความรู้ในอนาคต ทักษะประสบการณ์ และแหล่งข้อมูล ถูกแบ่งปัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ บทพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน 3) ความผูกพันที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ขับเคลื่อนร่วมกันโดยสมาชิกผู้ร่วมวิจัย ในการร่วมคิด และร่วมแบ่งปัน ตลอดจนการเสริมพลังทางบวก การให้กำลังใจ การสร้างแรงบันดาลใจ การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นต้น 4) การสร้างชุมชนแห่งความสุข และชุมชนแห่งการเรียนรู้ภายในองค์กรที่มีวัฒนธรรม 5) การเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างมีเป้าหมายเดียวกันจะส่งผลให้บรรลุผลตามประสงค์

2. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนร่วมโพธิ์ทองธรรมวิทย พบว่า มีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันระหว่าง ผู้เรียน ผู้สอน เนื้อหาวิชา และส่วนสำคัญที่ส่งผลให้กระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บรรลุตามวัตถุประสงค์ คือ กลวิธีในการสอน (Teaching Strategy) การถ่ายทอดความรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สังเกตได้จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน โดยมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ ประสบการณ์เดิม และกระตุ้นความใฝ่รู้ การลงมือสร้างความเข้าใจ และวางแผนในการเรียนรู้ และการสะท้อนผลสรุปผลการเรียนรู้ เพื่อสร้างองค์ความรู้ ซึ่งผู้เรียนสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ได้ โดยคำนึงถึงหลักการสำคัญ ได้แก่ 1) หลักสูตร เนื้อหาวิชาที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 2) บรรยากาศการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทั้งการเรียนรู้แบบรายบุคคล แบบกลุ่ม และแบบทีม สนับสนุน และส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ผ่านทรัพยากรที่หลากหลายทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน หรือแบบออนไลน์ 3) ผู้เรียนสามารถใช้ปฏิสัมพันธ์ในการ

ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลของการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยตนเอง และระหว่างผู้เรียนกับครูผู้สอน ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ ได้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ 4) กระบวนการเรียนรู้ใช้กระบวนการคิดในการแก้ปัญหาตามสถานการณ์อย่างเป็นระบบ และ 5) การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศดิจิทัลโซเซียลมีเดียอย่างเหมาะสม เครื่องมือที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนใช้ทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม ทักษะการสื่อสาร การระดมความคิดเห็น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และแสดงความคิดเห็นของตนเอง เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยนำมาใช้จะขึ้นอยู่กับหลักการข้างต้น และวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหาวิชา เวลา กลุ่มเป้าหมาย (ผู้เรียน) โดยคำนึงถึงการบูรณาการมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเป็นกัลยาณมิตร การเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและการนำเสนอ การพัฒนาครูผู้สอน ความรู้ใหม่ที่ได้จากการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนร่วมโพธิ์ทองธรรมวิทยานั้น ถือว่าเป็นผลจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นผลจากการรวบรวมข้อมูล และสารสนเทศที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน เมื่อนำมาเชื่อมโยงกันจึงก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งความรู้ใหม่ที่ได้รับนี้หากเชื่อมโยงกันอย่างหลากหลาย และใช้ประโยชน์ได้ต่อไป จะเป็นภูมิปัญญา เพื่อการเผยแพร่ไปยังแหล่งอื่น ๆ ต่อไป

อภิปรายผล

1. ความรู้ใหม่ที่ได้จากการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนร่วมโพธิ์ทองธรรมวิทย โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นแนวคิดหลักในการพัฒนา ซึ่งก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ หรือความรู้แบบรวบยอด (Concept) 10 ประการนั้น อภิปรายได้ว่า ในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ถือว่าเป็นผลจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นอกจากนี้ Churches กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับห้องเรียน ครูผู้สอน หลักสูตร อาจยังไม่เพียงพอ ซึ่งจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงในศาสตร์การสอน กลวิธีการสอน ตลอดจนการประยุกต์ใช้สื่อสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว การเรียนรู้จากบริบทจริง การเรียนรู้แบบสหวิทยาการ การเรียนรู้แบบยึดความร่วมมือ การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทั้งนักเรียน และครูผู้สอน ผ่านกระบวนการพัฒนาโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Churches, A., 2008) ตามหลักการที่ วิโรจน์ สารัตนะ ได้สรุปหลักการ 10 ประการ จรรยาบรรณ 10 ประการ และบทบาทของผู้วิจัย 10 ประการ สำหรับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นั้น (วิโรจน์ สารัตนะ, 2558) ซึ่ง James, E. A. et al เห็นว่า PAR เป็นเครื่องมือที่สามารถให้ผลลัพธ์ที่ดีขึ้นได้ ถ้าผู้ที่นำไปใช้ ให้ความใส่ใจและร่วมมือในการปฏิบัติงานเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน (James, E. A. et al., 2008)

การวิจัยที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบการปฏิบัติได้มากที่สุด และดีที่สุด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะพัฒนาวิธีการแก้ปัญหา คล้ายกับการวิจัยแบบผสม เพราะต้องรวบรวมข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพ หรืออาจใช้ทั้งสองวิธีรวมกัน ซึ่งเป็นผลจากการรวบรวมข้อมูล และสารสนเทศที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน เมื่อนำมาเชื่อมโยงกันจึงก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ และความรู้ใหม่ที่ได้รับนี้หากเชื่อมโยงกันอย่างหลากหลาย และใช้ประโยชน์ได้ต่อไป จะเป็นภูมิปัญญา เพื่อการเผยแพร่ไปยังแหล่งอื่น ๆ ต่อไป (Creswell, J. W., 2008)

สำหรับการเปลี่ยนแปลงจากผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนที่เกิดขึ้น จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 2 วงจร 10 ขั้นตอน โดยมีผู้วิจัยเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ด้วยกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันเป็นทีม ที่มีเป้าหมายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ส่งผลให้ ผู้ร่วมวิจัยมีความตื่นตัวร่วมกันตั้งคำถาม สร้างเครื่องมือที่หลากหลายที่ได้จากกระบวนการวิพากษ์ การสะท้อนผลการเรียนรู้ สอดคล้องกับ Quixley, S. กล่าวว่า การสะท้อนผลที่เกิดจากการปฏิบัติซึ่งเป็นการมองย้อนกลับไปข้างหลัง และในขณะเดียวกันก็ต้องมองไปข้างหน้าด้วยเสมอ เพราะในแต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์กันไปตลอด โดยความเห็นชอบและความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (Quixley, S., 2008) ซึ่ง Seymour-Rolls & Hughes เห็นว่า การมีส่วนร่วม ความร่วมมือ การเสริมพลังอำนาจ ความรู้และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จากกระบวนการการสะท้อนผลร่วมกัน เพื่อให้ได้ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น และยอมรับว่าสิ่งนั้นเป็นปัญหา แล้วร่วมกันหาแนวทาง โดยยึดหลักประชาธิปไตยเป็นสำคัญ (Seymour-Rolls & Hughes, 2000) สอดคล้องกับ Mills, G. E. เห็นว่า การดำเนินการที่ปราศจากการควบคุม หรือบังคับจากบุคคลอื่นเน้นการมีส่วนร่วมมีความเป็นประชาธิปไตย ความรู้ที่ได้จะช่วยสร้างเสริมการเรียนรู้ และการกำหนดนโยบายนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป (Mills, G. E., 2007)

2. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนร่มโพธิ์ทองธรรมวิทย อภิปรายได้ว่า มีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียน ครูผู้สอน เนื้อหาวิชา และส่วนสำคัญที่ส่งผลให้กระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บรรลุตามวัตถุประสงค์ คือ กลวิธีในการสอน (Teaching Strategy) การถ่ายทอดความรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง Churches, A. เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมห้องเรียน หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ยังไม่เพียงพอกับการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว สิ่งสำคัญที่ต้องมีที่ต้องเปลี่ยนแปลงด้วย คือ ศาสตร์การสอน (Pedagogy) ครูเป็นโค้ช (Coach) เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) และเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะ (Churches, A., 2008) โดยคำนึงถึงหลักการสำคัญ คือ 1) หลักสูตร เนื้อหาวิชา ที่สอดคล้องกับทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 2) บรรยากาศการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทั้งการเรียนรู้แบบรายบุคคล แบบกลุ่ม และแบบทีม สนับสนุน และส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ผ่านทรัพยากรที่หลากหลาย ทั้งใน

ห้องเรียน และนอกห้องเรียน หรือแบบออนไลน์ 3) ผู้เรียนสามารถใช้ปฏิสัมพันธ์ในการร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลของการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยการเอง และระหว่างผู้เรียนกับครูผู้สอน ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้

4) กระบวนการเรียนรู้ใช้กระบวนการคิดในการแก้ปัญหาตามสถานการณ์อย่างเป็นระบบ และ

5) การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศดิจิทัลโซเซียลมีเดียอย่างเหมาะสม เครื่องมือที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนใช้ทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม ทักษะการสื่อสาร การระดมความคิดเห็น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และแสดงความคิดเห็นของตนเอง เป็นต้น อภิปรายได้ว่า หลักสูตรการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรคำนึงถึงการใช้สื่อและเทคโนโลยี การออกแบบห้องเรียน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนต้องสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ก้าวข้ามสาระวิชาไปสู่การเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ครูต้องไม่สอนหนังสือ ไม่นำสาระที่มีในตำรามาบอก หรือบรรยายให้นักเรียนจำ แล้วนำไปสอบวัดความรู้ (Kamat, 2012); (The Victorian Council of School Organizations Inc, 2012); (Waugh, 2011); (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) ดังที่ Pontefract, D. เห็นว่า ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร จากเดิมที่เน้นตำราเนื้อหา มาเป็นหลักสูตรที่เน้นความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมทักษะกระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Pontefract, D., 2011) สอดคล้องกับที่ Partnership for 21 century skills และ Sahin ได้นำเสนอเกี่ยวกับองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แนวทางการพัฒนา และปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills, 2009); (Sahin, M. C., 2009) และ Heick, T. และพิมพันธ์ เดชะคุปต์ เห็นตรงกันว่า สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กล่าวคือ บรรยากาศที่กระตุ้นให้เกิดปัญญา ต้องมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์จนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองได้ และผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจ การเรียนรู้มีความยืดหยุ่น มีความหลากหลายในการปฏิบัติกิจกรรมสามารถเข้าถึงสื่อและเทคโนโลยีได้ง่าย บนพื้นฐานของความแตกต่างของผู้เรียน ครูผู้สอนจะนำรูปแบบการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่งไปใช้กับผู้เรียนทุกคนตลอดไม่ได้ โรงเรียนต้องมีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเหมาะสม (Heick, T., 2012); (Heick, T., 2013); (ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเรือง และวราภรณ์ ทองนพคุณ, 2557); (พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2559) สอดคล้องกับ Pontefract, D. เห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ การเข้าถึงสิ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ทุกสถานที่ทุกเวลา ทั้งแบบทางการ และไม่ทางการ ไม่จำกัดเฉพาะในห้องเรียน นอกห้องเรียน หรือในแบบออนไลน์ (Pontefract, D., 2011) ซึ่งสอดคล้อง Prensky, M. กล่าวว่า การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมาก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงด้านสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล จึงส่งผลต่อกระบวนการคิด ทักษะคตินักเรียนยุคดิจิทัลด้วย (Prensky, M., 2001) ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ใน

ศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนร่มโพธิ์ทองธรรมวิทยานั้น ครูผู้สอนต้องสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในโรงเรียน และพัฒนาตนเองให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง มีกลวิธีในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นผู้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะ กระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนร่มโพธิ์ทองธรรมวิทย มีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียน ครูผู้สอน เนื้อหาวิชา และส่วนสำคัญที่ส่งผลให้กระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บรรลุตามวัตถุประสงค์ คือ กลวิธีในการสอน หรือการจัดการเรียนรู้ ซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม เนื้อหาวิชา เวลา และกลุ่มเป้าหมาย (ผู้เรียน) โดยคำนึงถึงการบูรณาการ มาตรฐานการจัดการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลที่เหมาะสม การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ตลอดชีวิต การมีปฏิสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ผู้เรียนกับครู ครูภายในสถานศึกษาเดียวกัน หรือต่างสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษา และสถานศึกษากับชุมชน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นกระบวนการเรียนรู้ เน้นกระบวนการฝึกทักษะ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริง ครูเป็นผู้ชี้แนะ ส่งเสริมให้ครูสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้การทำงานเป็นทีม และการประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** 1) เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน หน่วยงานต้นสังกัด คือ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรตระหนัก และเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสมกับโรงเรียนพระปริยัติธรรมอย่างต่อเนื่อง 2) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรจัดให้มีการฝึกอบรมพัฒนาทักษะวิชาชีพ สมรรถนะที่สำคัญสำหรับครู ในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในรูปแบบของการอบรมเชิงปฏิบัติการ มากกว่าการนั่งฟังบรรยาย ซึ่งการฝึกอบรมที่เน้นทักษะการลงมือทำนั้นส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ของครูได้เป็นอย่างดี **ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป** 1) ควรศึกษาการสร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ สำหรับกลุ่มโรงเรียนปริยัติธรรม เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทาง สร้างนวัตกรรม หรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสมกับบริบท 2) ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสมกับโรงเรียนพระปริยัติธรรมโดยใช้กลุ่มเครือข่ายเป็นฐาน

เอกสารอ้างอิง

พระมหาธีรเพชร ธีรเวทิต. (2558). การสังเคราะห์รูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา. วารสารวิชาการคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 10(1), 19-32.

- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2559). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณดี สุทธิธารกร. (2560). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และกระบวนการทางสำนึก. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สยามปริทัศน์.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษากรณีทัศนะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- _____. (2558). การวิจัยทางการบริหารการศึกษา: แนวคิดและแนวปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเรือง และวรางคณา ทองนพคุณ. (2557). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ความท้าทายอนาคต. เรียกใช้เมื่อ 19 กันยายน 2560 จาก <http://www.qlf.or.th>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). แนวทางจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills). กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). บทวิเคราะห์การศึกษาไทยในโลกศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุคนธ์ สิทธิพานนท์. (2558). การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิควิธีคิด.
- Churches, A. (2008). 21st Century Pedagogy. Retrieved January 30, 2017, from <http://edorigami.wikispaces.com/21st+Century+Pedagogy>
- Creswell, J. W. (2008). Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research. (3rd ed). New Jersey: Merrill Prentice Hall.
- Heick, T. (2012). 10 Characteristics of Highly Effective Learning Environment. Retrieved February 6, 2017, from <http://www.teachthought.com/learning/10-characteristics>
- _____. (2013). 5 Characteristics Of Global Learning. Retrieved February 6, 2017, from <http://www.teachthought.com/terry-heick/5-characteristics-of-global-learning/>
- James, E. A. et al. (2008). Participatory action research for educational leadership : Using data-driven decision making to improve schools. Thousand Oaks, CA: Sage.

- Kamat. (2012). New trends in education for 21st Century. Retrieved February 5, 2017, from <http://aview.in/allevnts/new-trends-in-education-for-21-century>
- Likert, R. (1967). The method of constructing and attitude scale, reading in attitude theory and measurement. New York: Wiley & Son.
- Mills, G. E. (2007). Action research: A Guide for the teacher researcher. (3rd ed.). New Jersey: Merrill Prentice Hall.
- Partnership for 21st Century Skills. (2009). P21 Framework Definitions. Retrieved February 6, 2017, from http://www.p21.org/storage/documents/P21_Framework_Definitions.pdf
- Pontefract, D. (2011). ABC-The 21st Century Learning Model. Retrieved February 5, 2017, from <http://www.danpontefract.com/abc-%E2%80%93-the-21st-century-learning-model/>
- Prensky, M. (2001). ABC-The 21st Century Learning Model. Retrieved February 6, 2017, from <http://www.marcprensky.com/writing/PrenskyPart1.pdf>
- Quixley, S. (2008). Participatory action research: A brief outline of the concept. Taskforce: Canberra.
- Sahin, M. C. (2009). Instructional Design Principles for 21st Century Learning Skills. *Procedia Soc. Behav. Sci. Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 1464 – 1468.
- Seymour-Rolls & Hughes. (2000). Participatory action research: Getting job done. Retrieved January 20, 2017, from <http://www2.fhs.usyd.edu.au/arow/o/m01/>
- The Victorian Council of School Organizations Inc. (2012). A 21st Century Curriculum – Discussion Paper. Retrieved February 5, 2017, from <http://www.viccsso.org.au/big-ideas/a-21st-century-curriculum>
- Waugh. (2011). 21st Century Classroom. Retrieved February 6, 2017, from <http://mswaughclass.blogspot.com/2011/04/21st-century-classroom.html>